

Zprávy

Představení mezinárodní organizace pro profesní vývoj a vzdělávání učitelů – The Association for Teacher Education in Europe (ATEE)

Každoročně se koná na vybrané evropské univerzitě konference, kterou pořádá *Association for Teacher Education in Europe* (ATEE). Vzhledem k tomu, že nám bylo během konference, která se konala v květnu 2005 v Litvě, naznačeno, že by pořadatelé uvítali více účastníků z České republiky, rády bychom tuto organizaci i její aktivity blíže představily. Hlavním krédem této organizace je multikulturní spolupráce, která těží z kulturních odlišností jako bohatého zdroje inspirace. Právě nové členské státy EU se ocitly v popředí zájmu ATEE, a proto by koordinátoři přivítali více nových aktivních členů z České republiky.

ATEE je nevládní neziskovou mezinárodní organizací, která sdružuje přes 600 členů z více než 40 zemí. Vytváří platformu pro výzkum a aplikaci v oblasti profesního vývoje vzdělávání učitelů na všech úrovních. Sdružuje odborníky z různých oblastí – pedagogiky, psychologie, interkulturní komunikace atd. a dává jim možnost podílet se o své zkušenosti a poznatky. Členové ATEE mohou mimo jiné využívat vývojových a výzkumných center organizace.

ATEE v různých projektech působí jako hlavní koordinátor či jako partner, je pořadatelem odborných akcí a vydavatelem odborných časopisů. Hlavním periodikem, který organizace vydává, je časopis *The European Journal of Teacher Education*. Podílí se i na vydávání publikací, které se dotýkají speciálních témat, jako je mobilita učitelů, výuka cizích jazyků, profesní výcviky atp.

Letos se konala *Eighth ATEE Teacher Education Spring University* (TESU) s názvem *Changing Education in a Changing Society: Europe 15 + 10* na Univerzitě Klaipeda v Litvě. Multikulturní výchova a vzdělávání bylo jedním z témat této konference. Zazněla zde řada zajímavých příspěvků z oblasti výzkumu i aplikace, byly představeny aktuální projekty i vize do budoucna. Na konferenci jsme mimo jiné referovaly o projektu E-Lectra, který je určen pro výcvik interkulturních dovedností a rozvoj kulturní senzitivity primárně u pedagogů. Myšlenka projektu vznikla ve Finsku (University of Joensuu) v letech 2002–2003 a posléze byla rozvinuta do mezinárodní spolupráce s Velkou Británií (University of Manchester) a Německem (Universität in Koblenz-Landau). E-Lectra probíhá poněkud netradičně, a to metodou e-learningové výuky v angličtině. Univerzita Karlova v Praze se do projektu zapojila v roce 2004, konkrétně katedra psychologie, na které byl

projekt pilotován. Její studenti jsou tak prvními, kteří si projekt v České republice vyzkoušeli a poskytli organizátorům cennou zpětnou vazbu. Hlavním cílem E-Lectry je zvýšit předpoklady pro interkulturní mobilitu a zlepšit postoje vůči etnické a kulturní diverzitě v oblasti školství. Multikulturní výchova a vzdělávání jsou strategicky důležitou oblastí a učitelé hrají na tomto poli klíčovou roli. Cílem programu E-Lectry je rozvoj interkulturních dovedností učitelů či jedinců, kteří jsou v kontaktu se studenty ze zahraničí či vyučují děti imigrantů či příslušníky etnických minorit. Na konferenci byly prezentovány podobné projekty a programy, které se snaží zajímavou formou pracovat s učiteli a rozvíjet jejich profesní dovednosti.

Další setkání se koná na začátku května 2006 (5. 5.–6. 5.) na University of Latvia v Rize. Více informací nejen o konferenci ale i o celé organizaci ATEE naleznete na webových stránkách www.atee.org. Jsou zde umístěny i velmi zajímavé odkazy na řadu mezinárodních organizací a institucí, které se podílí na vzdělávání učitelů.

Monika Morgensternová a Ilona Gillernová

Klíčové kompetence a cesty k jejich utváření

Východočeská pobočka ČPdS ve spolupráci s katedrou pedagogiky a psychologie a s kabinetem etického vzdělávání a prevence při katedře pedagogiky a psychologie uskutečnily na Univerzitě v Hradci Králové v září 2005 konferenci s názvem *Klíčové kompetence a cesty k jejich utváření* s akcentem na sociální a občanské kompetence a na etické stránky problematiky.

Pracovníci katedry pedagogiky a psychologie se již dlouhodobě zabývají otázkami reformních snah¹, které právě probíhají v našem školství a které souvisejí především s otázkami zavádění nových kurikulárních dokumentů RVP do praxe. Jsou si vědomi toho, že se jedná o velký zásah, který přináší nelehké úkoly pro učitele základních škol i pro naše pracoviště. Setkáním pracovníků pedagogické fakulty a jiných odborných pracovišť s učiteli jsme chtěli reagovat na situaci, kdy si všichni klademe řadu otázek. Při vzájemné diskusi jsme na ně chtěli hledat odpověď.

Tentokrát jsme se soustředili na klíčové kompetence žáků, které jsou základní cílovou kategorií RVP ZV. Mohou přinášet do praxe řadu problémů, neboť mají nadoborový charakter. V dokumentu nejsou navíc zmiňovány metody a strategie k jejich dosažení. Protože nejsou do výuky dle našich zkušeností dostatečně začleňovány sociální a personální kompetence, zaměřili jsme pozornost právě na ně. Dělo se tak nejprve formou přednesení příspěvků, ve druhé části činností pracovních skupin při rozpracování základních informací souvisejících s vybranými klíčovými kompetencemi.

Může se zdát, že průběh a obsah byl běžný a tradiční. V čem ale byla tato akce dle našeho názoru jiná a přínosná?

¹Kabinet etického vzdělávání na naší katedře již organizuje kurz pro učitele etické výchovy, ale je třeba nabídku rozšířit i na další obory.

- Dokázali jsme si, že jsme schopni týmově pracovat (pracovníci kateder s učiteli z praxe).
- Vzájemně jsme si ujasnili řadu dosud sporných otázek souvisejících s novou situací při aplikaci RVP a s klíčovými kompetencemi.
- Připravili jsme podklady pro tištěný materiál, který by měl pomoci pedagogické praxi při zvládnání nových úkolů, neboť v něm budou uveřejněny nejen příspěvky dokládající konkrétní příklady rozvoje klíčových kompetencí u žáků a studentů, ale v pracovních skupinách byly vytipovány pojmy, které je třeba objasňovat. Dále byly rozšiřovány charakteristiky klíčových kompetencí a shrnuty metody, které vedou k dosahování klíčových kompetencí.
- Potvrdili jsme si, že je třeba pomáhat pedagogické praxi i jinými prostředky, např. zkušenostním výcvikem učitelů v rámci jejich dalšího vzdělávání. Byla by to jedna z cest vnitřní reformy našeho školství.

Jana Doležalová

Příprava učitelů a aktuální proměny v základním vzdělávání

V září 2005 pořádala katedra pedagogiky a psychologie PF JU v Českých Budějovicích vědeckou konferenci s mezinárodní účastí na téma *Příprava učitelů a aktuální proměny v základním vzdělávání*. Téma konference nebylo zvoleno náhodně, navazovalo na problematiku konference PdF UHK, konané v dubnu 2005, a na výzkumný úkol řešený na katedře pedagogiky primárního a alternativního vzdělávání PdF OU. Samotným cílem konference bylo:

1. Reflektovat situaci na ZŠ v období před přípravou na tvorbu ŠVP pro ZV.
2. V návaznosti na výsledky konference v Hradci Králové diskutovat o změnách v profesní přípravě učitelů primárního vzdělávání, zejména v rámci oborových didaktik.
3. Nastínit možnosti dalšího postgraduálního vzdělávání učitelů 1. stupně ZŠ v souvislosti s realizací ŠVP.

Konferenci zahájil děkan PF prof. Miroslav Papáček seznámením s historií Pedagogické fakulty a Jihočeské univerzity a s účelem pořádané konference. Ve společném dopoledním jednání pléna vystoupil s obsáhlým referátem *Některé modely vzdělávání učitelů 1. stupně u nás a ve světě* prof. Karel Rýdl, proděkan Fakulty humanitních studií Univerzity Pardubice. Tvořivou školu, jako jednu z inovačních cest k tvorbě ŠVP pro ZV, představila Mgr. Helena Kopačková, následoval referát dr. Jany Kohnové z Ústavu výzkumu a rozvoje školství PdF UK Praha *RVP pro ZV a další vzdělávání učitelů*. Dopolední jednání bylo završeno všemi očekávanou prezentací Zdeňka Brože, ředitele ZŠ dr. J. Malíka z Chrudimi, kde vytvořili velice dobře fungující ŠVP, který posunul ZŠ do značně pozitivní roviny pro žáky, rodiče i učitele.

Odpolední jednání probíhalo ve třech sekcích:

1. *Obecné problémy na ZŠ v období před přípravou školních vzdělávacích programů a další vzdělávání učitelů* – vedení sekce: dr. Jana Kohnová (PdF UK Praha) a doc. Ludmila Prokešová (KPE PF JU České Budějovice).
2. *Pregraduální příprava – osobnost učitele* – vedení sekce: doc. dr. Alena Hošpěsová a dr. Petr Havelka (oba z PF JU České Budějovice).
3. *Proměny obsahu primárního vzdělávání* – vedení sekce: prof. Beata Kosová (PF UMB Banská Bystrica) a doc. Iva Stuchlíková (PF JU České Budějovice).

Sborník z předem zasláných příspěvků byl pro účastníky k dispozici již při prezentaci, což podpořilo pracovní ráz konference.

V podvečer navštívili účastníci konference Jihočeské divadlo, kde ředitel divadla Mgr. Jiří Šesták, externí vyučující katedry pedagogiky a psychologie PF JU, předvedl ukázkou své práce. Poté byl první den jednání završen společenským večerem.

Druhý den konference byla nejprve dokončena jednání v sekcích. V závěrečném společném jednání vystoupila s referátem *Současné proměny vzdělávání učitelů* doc. Vladimíra Spilková z PdF UK Praha. Posledním referátem v plénu bylo vystoupení vedoucí katedry pedagogiky a psychologie a proděkanky pro vědu PF JU doc. Ivy Stuchlíkové s referátem *Psychologické aspekty vzdělávání učitelů 1. stupně ZŠ*.

Z jednání konference, kromě jiného, vyplynula potřeba intenzivnější spolupráce mezi základními školami a pedagogickými fakultami. Školní vzdělávací program klade na učitele větší nároky jak v oblasti didaktických a diagnostických kompetencí, tak i v oblasti změn v přístupu k žákům. Řadu z těchto postupů již pedagogické fakulty ověřují v různých programech, využívaných v přípravě budoucích učitelů. Jak v plénu, tak i v jednotlivých sekcích zazněl požadavek škol pomoci právě v těchto oblastech, takže pedagogické fakulty mohou být přínosem pro další vzdělávání učitelů při tvorbě a realizaci ŠVP. Pozitivem této konference byla i skutečnost, že se podařilo navázat neformální dialog mezi akademickými pracovišti a jednotlivými ZŠ. Vnitřní proměna na některých ZŠ se naopak stává inspirací pro oborové didaktiky na pedagogických fakultách.

Konferenci doplnil workshop *Filozofie pro děti* (výuka filozofie jako prostředek naplnění cílů základního vzdělávání) pod vedením PaedDr. P. Baumana z TF JU České Budějovice a výstava učebnic nakladatelství Fraus pod vedením Mgr. Jiřího Havlíka.

Konference se zúčastnili akademičtí pracovníci z jednotlivých univerzit, přivzání byli zástupci fakultních základních škol a klinických pracovišť PF JU (celkově 120 účastníků). Jednání významně obohatili zástupci ze slovenských univerzit, PF UMB Banská Bystrica, PF PU Prešov, UKF Nitra.

Renata Jandová